

RIBARSKA FLOTA REPUBLIKE HRVATSKE NA PRAGU ULASKA U EUROPSKU UNIJU

Croatian fishing fleets on the verge of admission to the european union

prof. dr. sc. Branka Milošević Pujo¹

Sveučilište u Dubrovniku

E-mail: branka@unidu.hr

Irena Bitunjac, doktorandica

Sveučilište u Splitu, Sveučilište u Dubrovniku,

Institut za oceanografiju i ribarstvo Split

UDK 639.22(497.5:4-67EU)

Sažetak

U radu autorice se bave strukturom ribarske flote Republike Hrvatske ususret njezinu ulasku u Europsku uniju. Naime, hrvatska ribarska politika regulirana je zakonskim i podzakonskim propisima, poglavito Zakonom o morskom ribarstvu i Zakonom o slatkovodnom ribarstvu a glavni nositelj provedbe mjera ribarske politike u dijelu upravljanja resursima i flotom je Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

Ribolovna flota RH registrirana je prema područnim jedinicama koje izdaju povlastice za obavljanje ribolova i smještene su u primorskim županijama.

Analiza broja i strukture brodova pokazuje da je ribolovna flota brojna, ali i dalje s lošim karakteristikama, pa je u tom smislu donesena i Naredba o najvišoj dopuštenoj starosti brodova, prema kojoj ribarska plovila ne smiju biti starija od petnaest godina.

Ključne riječi: ribarstvo, EU, ribarska flota, održivi razvoj, dopustivi ulov.

Summary

In this paper the authors elaborate on the Croatian fishing fleet structure while Croatia is on the verge of admission to the European Union. Namely, the Croatian fisheries policy is governed by relevant legislation, in particular the Marine Fisheries Act and the Freshwater Fisheries Act, and the Ministry of Agriculture, Fisheries and Rural Development is in charge of implementation of the resource and fleet management measures.

The Croatian fishing fleet is registered according to fishing zones which grant fishing licenses and are situated in counties along the Croatian coast.

The analysis of the number and structure of fishing vessels indicates that the fishing fleet is large, but needs modernisation. Consequently, the Order on the Oldest Permissible Age of Ships was brought according to which fishing vessels may not be older than 15 years.

Key words: fisheries, EU, fishing fleet, sustainable development, catch limitations.

¹ Autorica je doktorica znanosti, redovita profesorica na Sveučilištu u Dubrovniku. Komentorica je suautorici članka, Ireni Bitunjac, doktorandici na doktorskom studiju Primjenjene znanosti o moru.

UVOD / Introduction

“Ribarstvo, uključujući akvakulturu, osigurava vitalan izvor hrane, zaposlenja, rekreacije, trgovine i ekonomskog blagostanja za ljude širom svijeta, kako za sadašnje, tako i buduće generacije, te dakle treba biti provedeno na odgovarajući način.”²

Prijašnji interesi za Jadran bili su usmjereni na proučavanje i iskorištavanje njegovih resursa, dok se danas vodi računa o postizanju održivoga iskorištavanja poradi provedbe odgovornoga i razumnoga gospodarenja, na temeljima znanstvenih spoznaja, kako bi se osigurao stalan i siguran ulov.³ Još 1977. Jardas je isticao da su vidljive posljedice štetnog djelovanja različitih čimbenika onečišćenja mora na riblji fond što se očituje u sve većem broju deformiranih riba posebno u priobalnome morskom pojasu i na područjima koja se inače ubrajaju u najonečišćenija na našoj obali. Kao glavni uzroci lošem stanju u ribarstvu ističu se dosadašnji stihijski razvoj, onečišćenje i neracionalni ribolov.

Republika Hrvatska očitovala se za održivi razvoj,⁴ i svoje je prirodne resurse Ustavom proglasila nacionalnim bogatstvom. Održivi razvoj nije samo način upravljanja, već i proizvodnje, ponašanja, potrošnje i odlukâ na svim razinama, pa je on moguć jedino ako su u njegovu provedbu uključeni svi.⁵ Stoga očuvanje morskih resursa, pa odatle i gospodarenje tim resursima, treba shvatiti kao stratešku odluku i razvojnu nužnost. Temeljno načelo u razvoju hrvatskog ribarstva je njegova održivost kojoj osnova treba biti međusobna ovisnost njezina tri stupa: gospodarskog razvoja, socijalne pravednosti i zaštite okoliša, kao i unapređenoga upravljanja. Razvoj ne može biti održiv ako se ne prekinu neodrživi postupci koji prije svega utječu na biološku raznolikost mora i ako se ne pruži pomoć obnovi ovoga nacionalnog dobra.⁶

U tom kontekstu, a u pogledu ribarstva kao gospodarske djelatnosti, veličina, struktura i performanse ribarske flote svakako su goruća pitanja. Zaprjeka našem nacionalnom ribarstvu je dakako prekobrojnost ribolovnih sredstava (plovila), pogotovo u jadranskomu kočarskom ribolovu, pa se problemi ribarstva i pravilnog upravljanja morskim resursima

trebaju sagledavati temeljno i sustavno uzimajući u obzir sve socio-ekonomske i političke poteškoće.⁷ Još 1974. Grubišić daje analizu produktivnosti kočarskih plovila s obzirom na vučnu snagu motora (kg/BRT⁸) koja ne pokazuje uzlazni i pozitivan korelacijski odnos. Isti autor prelov i nestanak nekih gospodarskih vrsta dovodi u izravnu vezu s ukupnim brojem ribolovnih sredstava.

Nadalje, pridruživanje Europskoj uniji strateški je cilj Republike Hrvatske, a ono obvezno podrazumijeva prihvaćanje i primjenu ekoloških i tehnoloških standarda Unije.⁹ S obzirom na to da se bliži datum pristupanja, od Hrvatske se zahtijeva da uskladi zakonodavni i institucionalni okvir s pravnom stečevinom Europske unije, obuhvaćajući time i poglavlje 13. „Ribarstvo“. Unutar tog poglavlja raspravlja se o upravljanju resursima i flotom, prvenstveno upozoravajući na to da su prirodni resursi od općeg interesa za Republiku Hrvatsku, pa se mora raditi na tome da se donesu prave mjere upravljanja kako bi se sačuvala morska bogatstva i za nadolazeće generacije.

Temelji ribarstvene politike Republike Hrvatske nalaze se u Zakonu o morskom ribarstvu¹⁰. Tehničke mjere upravljanja resursima i ribolovnim naporom definirane su u više podzakonskih propisa, od kojih su najvažniji Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru¹¹, Pravilnik o ribolovnim alatima i opremi za gospodarski ribolov na moru¹² i Naredba o zaštiti riba i drugih morskih organizama¹³.

Svi dosadašnji znanstveni podatci upućuju na iznimnu ekološku osjetljivost Jadrana, njegovu biološku specifičnost i potrebu da se osigura dugoročna ekološka, ekonomska i socijalna održivost ribarstva, pa se smatra da Hrvatska mora poduzeti sve mjere kako bi odgovorno pristupila problematici upravljanja resursima. Kako bi se to provelo u djelo, potrebno je imati što veći broj znanstvenih istraživanja u tom području koja bi pomogla upravljačkim tijelima u donošenju valjanih mjera za upravljanje i pomogla ojačati pregovaračko stajalište Republike Hrvatske i, u konačnici, osigurala resurse i za sljedeće naraštaje.

² FAO (2000). Kodeks odgovornog Ribarstva. GCP/RER/010/ITA/AT-02

³ G. Sinovčić (2005), *Morsko ribarstvo i njegovi obnovljivi resursi u RH*, Knjiga sažetaka/ Igor Rožanić (ur.).-Rijeka, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 44

⁴ Nacrtr prijedloga Strategije održivog razvitka RH, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, MZOPUG (2008).

⁵ M. Matešić (2008), *Strategija održivog razvoja*. Krovni razvojni dokument RH. Soc.ekol. Zagreb, Vol.17, No. 4.

⁶ Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva (2007). Kriteriji za definiranje i upravljanje ribarskom infrastrukturom sukladno pravnoj stečevini EU.

⁷ S. Jukić (1994), *Hrvatsko morsko ribarstvo-stanje i prijedlozi za unapređenje*, Pomorski zbornik, br. 32, 1, 521 – 546.

⁸ Bruto registarska tonaža obuhvaća ukupni volumen brodskih zatvorenih prostorija.

⁹ I. Katavić (2004), *Strateške smjernice za razvitak hrvatske marikulture*, Naše more, 51 (1-2).

¹⁰ Zakon o morskom ribarstvu, Narodne novine, br. 56/10.

¹¹ Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru, Narodne novine, br. 6/06, 46/06, 66/07.

¹² Pravilnik o ribolovnim alatima i opremi za gospodarski ribolov na moru, Narodne novine, br. 6/06, 46/06, 93/06, 125/07.

¹³ Naredba o zaštiti riba i drugih morskih organizama, Narodne novine, br. 101/02, 96/05, 53/06, 30/07.

MORSKO RIBARSTVO U HRVATSKOJ / Marine Fishery in Croatia

Činjenica da je RH zemlja s podjednakom površinom kopna i mora, pokazuje važnost koje bi morsko ribarstvo trebalo imati u ukupnome gospodarstvu.¹⁴

Gospodarski ribolov i prikupljanje morskih organizama je kategorija ribolova određena Zakonom o morskom ribarstvu kao gospodarska djelatnost, to jest ulov ribe namijenjene tržištu. Pod pojmom morsko ribarstvo podrazumijeva se ribolov kao ulov ribe i/ili prikupljanje drugih morskih organizama i marikultura kao uzgoj morske ribe i drugih morskih organizama. Morski ribolov, prema Zakonu o morskom ribarstvu, dijeli se na:

- gospodarski ribolov (lov i sakupljanje riba i drugih morskih organizama radi stjecanja dobiti),
- mali ribolov (lov riba i drugih morskih organizama samo za osobne potrebe),
- sportski ribolov (lov riba i drugih morskih organizama, poradi sporta),
- rekreacijski ribolov (lov riba i drugih morskih organizama, poradi rekreacije).

Prema podacima Državnoga zavoda za statistiku Republike Hrvatske, u ribolovu RH je u 2009. sudjelovalo 3.886 ribara koji su obavljali gospodarski ribolov.

Tablica 1. Ribari koji obavljaju gospodarski ribolov
Table 1. Fishermen in commercial fishing

	RIBARI	
	2008.	2009.
Ukupan broj	3.740	3.886

Izvor: Državni zavod za statistiku

Proizvodi morskoga i slatkovodnog ribarstva u Hrvatskoj izvoze se na tržišta brojnih zemalja diljem svijeta. Najvažniji su trgovinski partneri: Japan, zemlje Europske unije, Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna Gora, Argentina i Tajland. Godine 2006. izvezeno je gotovo 30.000 tona svježih i prerađenih proizvoda, najviše u Italiju i Japan. U izvozu dominiraju tuna i inćun. Tradicionalno se klasične konzerve male plave ribe najviše izvoze na tržišta Istočne Europe. Hrvatsku

¹⁴ N.Vlahinić-Dizdarević i M. Negovetić (2006), Mjere ekonomske politike u funkciji poticanja morskog ribarstva RH, Ekonomska istraživanja, Vol. 19, No. 1.

trgovinsku razmjenu u ribarstvu karakterizira uvoz veće količine ribe manje tržišne vrijednosti, a izvoz, s druge strane, čine visokovrijedni proizvodi. Zbog takve je strukture ribarstvo djelatnost s pozitivnom vanjskotrgovinskom bilancom.¹⁵

VELIČINA I STRUKTURA RIBOLOVNE FLOTE REPUBLIKE HRVATSKE / Size and Structure of Croatian Fishing Fleet

Prema propisima RH o kategorizaciji plovila, ribarska flota podijeljena je na brodove i brodice. Ribarski brod je definiran u Pomorskom zakoniku (članak 5. stavak 1. točka 18.) na sljedeći način: "Ribarski brod jest brod s mehaničkim porivom namijenjen i opremljen za ulov ribe i drugih živih bića iz mora ili na morskom dnu, čija je duljina veća od 12 metara, a bruto tonaža veća od 15 tona." Ribarska brodica nije definirana Pomorskim zakonikom, ali se u kategoriji "brodica" za gospodarske namjene ističe da je između ostalih i ona namijenjena obavljanju ribolova.

Ribolovna flota u RH je registrirana prema područnim jedinicama koje izdaju povlastice za obavljanje gospodarskoga ribolova na moru a smještene su u primorskim županijama. Najviše plovila registrirano je u Istarskoj, Primorsko-goranskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji.

¹⁵ Hrvatsko ribarstvo: Proizvod tradicije, proizvod budućnosti!, Hrvatska gospodarska komora, 2008.

Tablica 2. Broj ribarskih plovila i prodanih dozvola za mali ribolov po županijama u 2008. godini
 Table 2. Number of fishing vessels and licenses issued for small-scale fisheries per county in 2008

ŽUPANIJA	UKUPAN BROJ PLOVILA	KOČARI	PLIVARIČARI	OSTALI	BROJ PRODANIH POTVRDA ZA MALI RIBOLOV
ISTARSKA	922	146	20	756	347
PRIMORSKO-GORANSKA	668	99	24	545	3.060
LIČKO-SENJSKA	94	13	0	81	370
ZADARSKA	572	105	95	372	2.909
ŠIBENSKO-KNINSKA	351	59	15	277	794
SPLITSKO-DALMATINSKA	767	114	46	607	2.561
DUBROVAČKO-NERETVANSKA	347	12	9	326	2.695
UKUPNO	3.721	548	209	2.964	12.736

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja

Analiza broja plovila i njihove strukture jasno pokazuje da je ribolovna flota u Republici Hrvatskoj brojna, ali još uvijek s lošim karakteristikama. Potrebno je ujedno istaknuti da su hrvatska ribolovna flota i sektor u cjelini bili pogođeni zbivanjima tijekom Domovinskoga rata, početkom devedesetih godina. Kako su se tadašnje države članice EU u tom razdoblju koristile mehanizmima potpore za prebacivanje ribolovne flote u treće zemlje, hrvatski su ribari kupili stara i neodgovarajuća plovila koja danas opterećuju flotu starošću i tonažom, pa nisu u potpunosti funkcionalna.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, u 2008. ribolovna flota u Republici Hrvatskoj je imala 3.721 ribarsko plovilo za gospodarski ribolov na moru.

Područje djelovanja hrvatske ribolovne flote je teritorijalno more Republike Hrvatske, podijeljeno na ribolovne zone prema Pravilniku o granicama u ribolovnome moru Republike Hrvatske (NN, 46/96.

i 159/04.)¹⁶ i na Zaštićeni ekološko ribolovni pojas (ZERP)¹⁷. Ribolovne zone E, F i G čine unutrašnje ribolovno more, zone A, B, C i D vanjsko je ribolovno more, a iza toga slijede ribolovne zone H, I, J i K, koje čine ZERP.

Nacionalni zakonodavni i institucionalni okvir za upravljanje flotom / National Legal Framework for Fleet Management

Temelji ribarstvene politike Republike Hrvatske nalaze se u Zakonu o morskom ribarstvu (NN, 56/10., 74/64., 57/96. i 46/97. – pročišćeni tekst 48/05.) i u više podzakonskih propisa, kao što su Pravilnik o obavljanju

¹⁶ Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 46/96. i 159/04.

¹⁷ Hrvatska je 2003. proglasila ekološko ribolovnu zonu s odgodom primjene od godine dana. Odluka o proglašenju ribolovno ekološke zone trebala je stupiti na snagu 3. listopada 2004., ali je u međuvremenu donesena Odluka o dopuni Odluke o proširenju jurisdikcije na Jadranu. Prema njoj će za zemlje EU Odluka stupiti na snagu tek nakon potpisivanja ugovora o partnerstvu u ribarstvu između EU i Hrvatske.

gospodarskog ribolova na moru (NN, 6/06., 46/06. i 66/07.), Pravilnik o ribolovnim alatima i opremi za gospodarski ribolov na moru (NN, 6/06., 46/06., 93/06. i 125/07.) i Naredba o zaštiti riba i drugih morskih organizama (NN, 101/02., 96/05., 53/06. i 30/07.).

Strateške smjernice za razvoj ribarstva razrađene su u Nacionalnom programu proizvodnje i potrošnje ribe u RH (prihvaćenome na sjednici Vlade RH 2003.), koji se temelji na povećanju ulova male plave ribe, na povećanju proizvodnje riba iz uzgoja, na naglašenom povećanju proizvodnje uzgajanih školjkaša i, posebice, na uspostavi organiziranog prometa ribe i drugih morskih organizama.¹⁸

Održivo upravljanje živim bogatstvima u ribarstvu, kao temeljna odrednica politike ribarstva, ima zakonodavni okvir u Zakonu o morskom ribarstvu (NN, 56/10.) i Zakonu o slatkovodnom ribarstvu (NN, 106/01.).

Glavni nositelj provedbe mjera ribarstvene politike u dijelu upravljanja resursima i flotom je Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (u daljnjem tekstu: MPRRR). U donošenju i provedbi mjera ono u najvećem dijelu surađuje s Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture (u daljnjem tekstu: MMPI), posebno u okviru upravljanja flotom, Hrvatskim zavodom za poljoprivrednu savjetodavnu službu (HZPSS), Hrvatskom obrtničkom komorom (HGK) i Institutom za oceanografiju i ribarstvo (IOR).

Upravu ribarstva u okviru MPRRR-a čine tri sektora – Sektor upravljanja resursima i flotom, Sektor za strukturne i tržišne mjere i Sektor ribarske inspekcije. Sektor upravljanja resursima i flotom čine četiri odjela: Odjel upravljanja resursima mora, Odjel upravljanja flotom, Odjel za akvakulturu i Odjel slatkovodnoga ribolova. U okviru Odjela upravljanja flotom tri su odsjeka: Odsjek za ribarstveni monitoring centar (FMS), u okviru kojega se prati i provodi sustav satelitskog praćenja ribarskih plovila, Odsjek upravljanja flotom, u okviru kojega se vodi registar ribolovne flote i koji je zadužen za uspostavu i provedbu entry-exit sheme za ribolovnu flotu, i Odsjek za ribarsku statistiku i ekonomiku ribarstva, koji prikuplja i obrađuje podatke o ulovu, iskrcaju i prvog prodaji.

Trenutno postoji registar ribarskih plovila u Upravi ribarstva Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja. Uspostavljeni registar flote u svojoj strukturi sadržava sve podatke sukladno odredbama Uredbe Komisije (EZ) br. 26/2004. od 30. prosinca 2003. o registru ribolovne flote Zajednice. Sustav baždarenja tonaže ribolovne flote¹⁹ usklađen je s odredbama

¹⁸ Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu – program rada za 2007.

¹⁹ Baždarenje ribarskog broda obavlja se radi utvrđivanja bruto i neto

Odluke Komisije 95/84/EZ od 20. ožujka 1995. povezano s implementacijom Dodatka uredbe Vijeća (EEZ) br. 2930/86., koja definira karakteristike ribarskih plovila, pa je novo baždarenje započeto i provodi se, kako na brodovima, tako i na ribarskim brodicama.²⁰

Kao jedan od mehanizama upravljanja flotom, donesena je Naredba o najvišoj dopuštenoj starosti brodova u RH (NN, 38/08.), kojom je propisano da plovila koja se mogu registrirati kao ribarska plovila ne smiju biti starija od 15 godina.

Hrvatska provodi sustav očevidnika o ulovu što su ga po postojećem zakonodavstvu obvezna voditi sva plovila duža od 10 m. To je regulirano Pravilnikom o očevidniku, izvješću o ulovu i dostavi podataka o gospodarskom ribolovu na moru (NN, 95/07.), pa se u očevidnik unose sve količine ulovljenih organizama i koristi se njima kao statističkim podacima o ulovu. Sva plovila kraća od 10 m dužna su voditi i dostavljati izvješće o ulovu, gdje se unose količine ulovljene ribe, te ribolovni napor.

Pravilnik o načinu korištenja sredstvima od naknada za obavljanje ribolova na moru (NN, 144/03. i 90/04.) definira način i uvjete otkupa povlastica za obavljanje ribolova pridnenim povlačnim alatima i za brodove porivne snage stroja od 184 kW (250 KS). Tim se mehanizmom omogućava povlačenje iz ribolova, to jest trajno obustavljanje aktivnosti kočarenja. Mehanizam je donesen na temelju Zakona o morskom ribarstvu.

Prema podacima u radnom nacrtu prijedloga pregovaračkog stajališta Republike Hrvatske za poglavlje 13. „Ribarstvo“ iz 2008. godine, Hrvatska je tražila da se na nju ne primjenjuje referentni datum iz članka 7a Uredbe komisije (EZ) br. 1438/2003. u pogledu izračuna kapaciteta flote u GT i kW, odnosno tražeći da se za Republiku Hrvatsku datum preinači na 31. prosinca 2014.

EU propisi i flota / European Union Regulations and Fishing Fleet

Prve zajedničke mjere Europske unije u sektoru ribarstva su iz 1970., kada se dogovorio jednak pristup za ribare svih država članica u morske prostore. Zajednička ribarska politika (ZRP) glavni je instrument Europske unije u upravljanju ribarstvom, marikulturom i ribljim proizvodima a proglašen je 1983. godine.²¹

registarske tonaže. Baždarenjem se zapravo utvrđuje točan brodski volumen.

²⁰ Vlada RH. Radni nacrt prijedloga pregovaračkog stajališta Republike Hrvatske za poglavlje 13. „Ribarstvo“, 2008.

²¹ Davorin Rudolf ml., Europska unija i očuvanje ribljih bogatstava u Jadranu. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 45, 4/2008., str.779 – 795.

Temeljni propis Zajedničke ribarske politike Unije je Uredba Vijeća EU br. 3760/92. od 20. prosinca 1992. Na temelju Uredbe, Vijeće Europske unije može određivati: uvjete za pristup ribarskim vodama i ribljim bogatstvima Zajednice (danas: Unije), tehničke osobine ribarskih alata, zone ograničenoga ili zabranjenoga ribolova, dopustivi ulov i kvote pojedinih država, broj i vrstu ribarskih brodova ovlaštenih za ribolov, najmanju veličinu i težinu ulovljene ribe i drugo.²²

Do sada se može zaključiti da ribarska politika Unije nije osigurala održivi ribolov s obzirom na to da se još u Rezoluciji Parlamenta od 12. prosinca 2001. ističe prekomjerno iskorištavanje mnogih ribljih vrsta. Ukupni bi se dopustivi ulov²³ trebao određivati na temelju znanstvenih studija uz pomoć monitoringa.²⁴

ZRP je 2002. godine doživio reformu, a osnovni dokument je Roadmap. Prihvaćen je dugoročan, a ne godišnji pristup planiranju mjera, nova politika prema ribarskim flotama zbog prekomjernih kapaciteta (koja uključuje uskraćivanje javne potpore privatnim ulagačima radi modernizacije ribarica), mjere za bolju primjenu pravila i orijentacija prema većem udjelu zainteresiranih, posebice ribara u ZRP. Različite

strukturne mjere EU potaknule su modernizaciju ribarskih brodova i donesene su i mjere za zajedničko tržište ribljim proizvodima.²⁵

Jedan od problema prelova jest svakako prevelika EU flota koja lovi već prelovljene resurse u moru. Kako bi se izbjegao dodatni prelov, treba donijeti stroga i jasna pravila da se ograniči ulov po pojedinom brodu, koja se moraju poštovati. Nova pravila kontrole stupila su na snagu 1. 1. 2010. kako bi se: povećala učinkovitost nadzora i smanjio njegov trošak uz pomoć ribarske prakse koja poštuje pravila uzimajući u obzir raspoloživost resursa u moru.²⁶

Prema pravu Europske unije ukupni kapacitet ribarske flote neće se povećavati i javni se fondovi rabe za povlačenje ribarskih brodova iz operativnog sustava. Drugim riječima, smanjivanje kapaciteta ribarske flote s pomoću javnoga financiranja mora biti stalno.

Od europskih država najveći broj ribarskih brodova ima Grčka: 17.258 – u prosjeku su to mali ribarski brodovi lokalnog ribolova. Po tonaži najjača je španjolska flota, a talijanska je treća, sa 195.403 tona, odmah iza engleske:

Tablica 3. Ribolovna flota država Europske unije
Table 3. Fishing fleet in EU countries

The fishing fleet of the Member States (situation as at 1 September 2009)

Country	Number of vessels	%	Engine power (kW)	%	Man-crewed	%	Tonnage (GT)	%	Trawlers	%
BE	98	0.1%	16 771	0.8%	69 618	0.8%	89	4%	4	4%
BG	2 199	2.6%	7 407	0.4%	58 753	0.7%	53	2%	2 146	98%
CY	2 678	3.4%	79 830	4.0%	261 115	3.9%	731	3%	2 147	78%
DE	1 785	2.1%	68 780	3.7%	740 698	9.4%	423	2%	1 362	76%
EE	914	1.1%	16 084	0.8%	40 434	0.4%	181	1%	789	86%
ES	2 089	2.6%	69 986	3.6%	175 048	2.7%	851	4%	1 238	59%
EL	17 258	20.3%	67 932	3.6%	306 029	3.8%	883	3%	16 375	95%
FR	11 213	13.2%	446 871	24.2%	717 017	14.8%	1 378	12%	9 837	86%
GR	7 298	8.7%	189 676	10.3%	1 025 645	15.2%	1 847	23%	5 451	75%
IT	12 638	15.1%	195 403	10.6%	1 746 155	17.0%	4 208	31%	8 430	68%
IE	1 180	1.4%	5 327	0.3%	49 176	0.7%	14	1%	1 166	99%
LV	400	0.5%	41 693	2.3%	43 354	0.6%	91	1%	709	89%
LT	201	0.2%	46 032	2.5%	64 091	0.8%	44	2%	167	78%
MT	1 143	1.4%	12 083	0.7%	86 234	1.3%	25	2%	1 118	98%
NL	833	1.0%	156 672	8.5%	350 726	5.2%	576	7%	237	28%
PL	949	1.1%	43 847	2.3%	99 174	1.5%	209	2%	459	48%
PT	9 579	11.1%	105 646	5.7%	389 827	5.7%	719	6%	7 860	82%
RO	641	0.8%	1 809	0.1%	6 949	0.1%	17	0%	436	68%
SI	184	0.2%	934	0.1%	10 845	0.2%	23	1%	149	81%
FI	3 239	3.8%	16 238	0.9%	767 758	11.6%	107	1%	3 132	97%
SE	1 438	1.7%	39 730	2.1%	200 282	3.0%	332	3%	1 107	77%
UK	6 519	7.7%	207 960	11.2%	831 833	12.3%	2 174	16%	4 345	66%
EU-27	66 981	100.0%	2 046 000	100.0%	6 382 728	100.0%	18 006	100%	67 604	100%

Source: EU Fishing Fleet Register

Izvor: Facts and figures on the Common Fisheries Policy, European Union, 2010

²² Kristian Turkalj, Reforma zajedničke ribarske politike Europske zajednice – s naglaskom na problematiku širenja jurisdikcije na moru, Zbornik Pravnoga fakulteta u Zagrebu, br. 53(3-4), 2003., str.875-913.

²³ Dopustiva lovina je količina u jednoj godini koja omogućuje najbolje gospodarenje ribljim bogatstvima, tj. dugogodišnji optimalni ulov bez pretjeranog osiromašenja lovišta. Vidi članak 279. Konvencija o pravu mora.

²⁴ Bulletin EU 12-2001: http://europa.eu/bulletin/en/2001_12/p103142.htm

²⁵ European Commission – Fisheries – 2002 reform of the CFP:// ec.europa.eu/fisheries/cfp/2002_reform_en.htm

²⁶ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/control/index_en.htm: Fishing that respects the rules and the resources

ZAKLJUČAK / Conclusion

U procesu približavanja Europskoj uniji, morsko ribarstvo Republike Hrvatske pojavljuje se kao vrlo bitna tema, za koje je usklađivanje i harmonizaciju potrebno uložiti mnogo vremena i truda. Jedan od ključnih problema u gospodarenju morskim resursima, s jedne strane, i strateškom upravljanju ribarstvom kao gospodarskom djelatnošću, s druge strane, jest nepostojanje integralnog pristupa upravljanju, pa odatle i nedostatak sustavnih, integriranih i konzistentnih alata za podršku odlučivanju. Činjenica je da svaki brod, pa i flota u cjelini, mora poslovati rentabilno, posebice u skoroj budućnosti u okrilju Europske unije i u okviru zahtjeva i politika Zajedničke ribarske politike.

S obzirom na to da svjetski trendovi, kao i reforma Zajedničke ribarstvene politike u EU, pokazuju da je većina ribljih divljih populacija na rubu održivosti iskorištavanja, ili je danas već u stupnju prelovljenosti, cilj je u konačnici smanjiti prekomjerni ribolovni kapacitet i ribolovni napor u pojedinim oblicima ribolova, te primijeniti mjere gospodarenja kako bi ribolovni napor bio primjeren reproduktivnim mogućnostima ribljih resursa i njihovu održivom iskorištenju.

Prilagodba ribolovnog kapaciteta stanju ribljih resursa postiže se modernizacijom plovila – ulaganjem u poboljšanje sigurnosti plovila i higijensko-sanitarnih standarda koji pridonose očuvanju kvalitete proizvoda, ulaganjem u mehanizaciju na plovilu (pogonski stroj, alati) kojim se postiže učinkovitije obavljanje djelatnosti ribolova, a samim time i povećana rentabilnost.²⁷

Hrvatska ribolovna flota danas se ne može okarakterizirati jedinstvenim čimbenicima. U nekim segmentima prepoznaje se potreba za reduciranjem kapaciteta i ribolovnog napora, dok su u nekim i dalje pretežno male lovne jedinice, čije osnovne tehničke karakteristike ne udovoljavaju standardima rada ni očuvanja kvalitete ulova.

Potrebno je poboljšati uvjete rada i sigurnost plovidbe te unaprijediti kvalitetu ribolova. Mjere upravljanja kapacitetom flote prvenstveno bi se trebale zasnivati na znanstvenim podlogama i savjetima, pri čemu se kao temelj moraju uzimati rezultati trajnih monitoringa stanja resursa.

Smanjenje viška kapaciteta u ribolovu dio je i međunarodnih obveza Republike Hrvatske, gdje se višak kapaciteta određuje kao razlika u trenutno raspoloživom kapacitetu i kapacitetu potrebnome da se iskoriste raspoloživi resursi. Tako je, prema Strateškom planu Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i

ruralnog razvoja, cilj u 2012. godini povećati broj plovila koja su se koristila nekim od modela modernizacije i opremanja. Tom modernizacijom flote postiže se poboljšanje sigurnosti plovidbe, unapređenje radnih uvjeta i higijensko-sanitarnih standarda na plovilima te se povećava kvaliteta proizvoda. Cilj je ujedno smanjiti razliku između trenutnoga i optimalnog kapaciteta ili ribolovnog napora u pojedinim segmentima flote, te u segmentima flote u kojima postoji višak raspoloživog kapaciteta. Smanjenjem razlike između postojećega i dostatnoga za iskorištavanje resursa, postiže se dugoročna održivost i resursa i djelatnosti.

Ribarska politika bi se svakako trebala temeljiti na gledištu da su ribolovni resursi dio naše baštine. Zbog toga je njihovo racionalno iskorištavanje prijeko potrebno, a da bi se provelo razumno iskorištavanje obnovljivih bioloških resursa, potrebno je ne samo unaprijediti kontrolu i nadzor, nego i prvenstveno podići razinu znanja ribara kako bi postali nositelji svoje gospodarske održivosti.

LITERATURA/References

1. M. Matešić (2008), Strategija održivog razvoja. Krovni razvojni dokument RH. Soc.ekol. Zagreb, Vol.17, No. 4.
2. Davorin Rudolf ml., „Europska unija i očuvanje ribljih bogatstava u Jadranu“. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 45, 4/2008., str.779 – 795.
3. N. Vlahinić-Dizdarević, M. Negovetić (2006), „Mjere ekonomske politike u funkciji poticanja morskog ribarstva RH“, Ekonomska istraživanja, Vol. 19, No.1.
4. G. Sinovčić (2005), *Morsko ribarstvo i njegovi obnovljivi resursi u RH*, Knjiga sažetaka/ Igor Rožanić (ur.), Rijeka; Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 44
5. I. Katavić (2004), „Strateške smjernice za razvitak hrvatske marikulture“, Naše more, 51(1-2)
6. S. Jukić (1994), „Hrvatsko morsko ribarstvo – stanje i prijedlozi za unapređenje“, Pomorski zbornik 32, 1, 521 – 546.
7. Kristian Turkalj, „Reforma zajedničke ribarske politike Europske zajednice – s naglaskom na problematiku širenja jurisdikcija na moru“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 53. (3-4) god. 2003., str. 875 – 913.
8. Zakon o morskom ribarstvu, Narodne novine, br. 56/10.
9. Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na

²⁷ Strateški plan 2011 – 2013. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

- moru, Narodne novine, br. 6/06., 46/06. i 66/07.
10. Pravilnik o ribolovnim alatima i opremi za gospodarski ribolov na moru, Narodne novine, br. 6/06., 46/06., 93/06. i 125/07.
 11. Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 46/96. i 159/04.
 12. Naredba o zaštiti riba i drugih morskih organizama, Narodne novine, br. 101/02., 96/05., 53/06. i 30/07.
 13. Nacrt prijedloga Strategije održivog razvitka RH, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, MZOPUG (2008.)
 14. Kodeks odgovornog ribarstva. GCP/RER/010/ITA/AT-02, FAO (2000)
 15. Kriteriji za definiranje i upravljanje ribarskom infrastrukturom sukladno pravnoj stečevini EU, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva (2007.)
 16. Strateški plan, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, 2011. – 2013.
 17. Vlada RH, Radni nacrt prijedloga pregovaračkog stajališta Republike Hrvatske za poglavlje 13. „Ribarstvo“
 18. Bulletin EU 12-2001:[http://europa.eu/bulletin / en/2001_12/p103142.htm](http://europa.eu/bulletin/en/2001_12/p103142.htm)
 19. European Commission –Fisheries – 2002 reform of the CFP: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/2002_reform_en.htm
 20. http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/control/index_en.htm:Fishing that respects the rules and the resources
 21. Facts and figures on the Common Fisheries Policy, European Union, 2010

Rukopis primljen: 30. 5. 2011.

